

Συσχέτιση μεταξύ χρονότυπων και συννοσηροτήτων σε ασθενείς με αποφρακτική υπνική άπνοια: Ο ρόλος της ηλικίας

Βασίλης Βλαχάκος¹, Νικόλαος Αθανασίου¹, Αστερία-Ηλέκτρα Καραπιπέρη¹, Πέτρος Γαλάνης¹, Μιλτιάδης Χρυσανθίδης³, Χριστίνα Κλαμενάκου³, Ελένη Γιώργη³, Σπυριδούλα Ανδριώτη³, Μαρία Γεωργακοπούλου¹, Πασχάλης Στειρόπουλος⁴, Εμμανουήλ Βαγιάκης³, Γεωργία Τρακαδά^{1,2}

¹*ΓΠΜΣ «Διαταραχές της Αναπνοής στον Ύπνο - Εργαστηριακή και Κλινική Ιατρική του Ύπνου», Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών «Ευαγγελισμός», Ιατρική Σχολή ΕΚΠΑ, Αθήνα, Ελλάδα,*
²*Πνευμονολογικό Τμήμα Θεραπευτικής Κλινικής, Μονάδα Διαταραχών της Αναπνοής στον Ύπνο, Νοσοκομείο «Αλεξάνδρα», Ιατρική Σχολή ΕΚΠΑ, Αθήνα, Ελλάδα,*
³*Ιατρείο Μελέτης Ύπνου - Α' ΚΕΘ, Νοσοκομείο Ευαγγελισμός, Αθήνα, Ελλάδα,*
⁴*Πνευμονολογική Κλινική, Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Αλεξανδρούπολης, Ιατρική Σχολή ΔΠΘ, Αλεξανδρούπολη, Ελλάδα*

Εισαγωγή

Η αποφρακτική υπνική άπνοια (Obstructive Sleep Arnea - OSA) έχει συσχετιστεί με αυξημένο φορτίο καρδιομεταβολικών συννοσηροτήτων. Αν και η OSA ενδέχεται να επηρεάζει τον χρονότυπο, ο ρόλος της ηλικίας στη σχέση αυτή παραμένει ασαφής.

Ο χρονότυπος αποτελεί τη φαινοτυπική έκφραση του κικράδιου ρυθμού και αναφέρεται στην ατομική προτίμηση για τις ώρες ύπνου και εγρήγορσης. Ο χρονότυπος ποικίλλει μεταξύ των ατόμων. Στην κλινική πράξη, αξιολογείται συνήθως με τη χρήση του επικυρωμένου ερωτηματολογίου Morningness–Eveningness Questionnaire (MEQ).

Σκοπός

Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στη διερεύνηση της συσχέτισης των συννοσηροτήτων και των χρονότυπων , καθώς και της επίδρασης της ηλικίας στη σχέση αυτή, σε ένα μεγάλο δείγμα ασθενών με OSA.

Μέθοδος

Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τρία εξειδικευμένα ιατρεία ύπνου πανεπιστημιακών νοσοκομείων στην Ελλάδα. Στη μελέτη συμπεριλήφθηκαν συνολικά **671 ασθενείς με OSA** (60,2% άνδρες, διάμεση ηλικία 56 έτη, IQR: 47–65). Οι συννοσηρότητες καταγράφηκαν βάσει του ιατρικού ιστορικού των ασθενών και/ή της λήψης φαρμακευτικής αγωγής.

Ελήφθη αναλυτικό ιστορικό ύπνου και όλοι οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν το **MEQ**. Το MEQ αποτελείται από 19 ερωτήσεις, με συνολική βαθμολογία που κυμαίνεται από 16 έως 86.

Με βάση τη βαθμολογία τους, οι συμμετέχοντες κατηγοριοποιήθηκαν σε **βραδινό τύπο** (16–41), **ενδιάμεσο τύπο** (42–58) ή **πρωινό τύπο** (59–86).

	Πληθυσμός	Ενήλικες < 60 ετών	Ενήλικες ≥ 60 ετών	p-value	Πρωινός Χρονότυπος	Ενδιάμεσος Χρονότυπος	Βραδινός Χρονότυπος	p-value
	N=504	N=263	N=241		N=107	N=328	N=69	
Ηλικία	57.46 (49-67)	49 (42-55)	67 (64-72)	<0.001	65 (59-71.5)	57 (48-66)	47 (36.7-58.2)	<0.001
Φύλο (Ανδρες, %)	58.7%	62 %	55.2 %	0.122	57 %	60.1%	55.1%	0.680
BMI, kg/m²	31.5 (27.5-36.3)	32.4 (27.7-38.1)	30.85 (26.95-34.95)	0.005	31 (26.6-34.6)	31.8 (27.8-36.2)	32.9 (27.5-40.8)	0.025
Περίμετρος τραχήλου	40 (37-43)	41 (38-43)	39 (36-43)	0.012	39 (36-43)	40 (37.3-43)	40.75 (38-44.3)	0.430
Παχυσαρκία (BMI ≥30 kg/m2) (%)	61.7 %	64.4 %	58.6 %	0.180	59.8%	62%	63.1%	0.890
Καπνιστές (%)	16.7 %	15.6 %	17.8 %	0.490	13.1%	18.6%	13%	0.280
Κατάθλιψη (%)	10.7 %	9.9 %	11.6 %	0.530	4.7%	10.1%	23.2%	<0.001
Υπέρταση (%)	57.9 %	49.6 %	66.8 %	< <i>0.001</i>	66.7%	57.2%	47%	0.037
Διαβήτης (%)	19.8 %	19.1 %	25.7 %	0.060	30.1%	21.2%	15.2%	0.039
Δυσλιπιδαιμία (%)	32.7 %	25.5 %	40.7 %	<0.001	41.1%	32.6%	20.3%	0.016
Καρδιαγγειακά (%)	24 %	14.4 %	34.4 %	<0.001	32.7 %	23.2%	14.5%	0.018
Χρονότυπος (%)				<0.001				
86-59: Πρωινός	21.2 %	11 %	32.4 %		-	-	-	
58-42: Ενδιάμεσος	65.1 %	69.2 %	60.6 %		-	-	-	
16-41: Βραδινός	13.7 %	19.8 %	7.1 %		-	-	-	

 Τα δεδομένα παρουσιάζονται ως **IQR** για τις συνεχείς μεταβλητές και ως **ποσοστά** για τις κατηγορικές μεταβλητές. Οι **τιμές p** αναφέρονται στις συγκρίσεις μεταξύ των ηλικιακών ομάδων (<**60 έναντι ≥60 ετών**) και μεταξύ των τριών υποομάδων χρονότυπου. **Καρδιαγγειακά**: Ιστορικό καρδιαγγειακής νόσου (καρδιακή ανεπάρκεια, μυοκαρδιοπάθεια, κοιλτική μαρμαρυγή, στεφανιαία νόσος και βαλβιδοπάθεια) ή αγγειακού εγκεφαλικού επεισοδίου · **Δυσλιπιδαιμία**: Λήψη θεραπείας για υπερχοληστερολαιμία και/ή υπερτριγλυκεριδαμία · **Υπέρταση**: Αρτηριακή πίεση ≥140/90 mmHg και/ή λήψη αντιυπέρτασικής αγωγής

«Πρωινός» χρονότυπος

Σε ασθενείς με **αποφρακτική υπνική άπνοια (OSA)** και συννοσηρότητες, ο **πρωινός χρονότυπος** συσχετίστηκε με **υψηλότερο επιπολασμό** υπέρτασης, δυσλιπιδαιμίας, σακχαρώδους διαβήτη και καρδιαγγειακών παθήσεων σε σύγκριση με τον **βραδινό χρονότυπο**.

«Βραδινός» χρονότυπος

Η **κατάθλιψη** ήταν η **μόνη συννοσηρότητα** που παρατηρήθηκε συχνότερα σε άτομα με **βραδινό χρονότυπο**.

Όλοι οι ασθενείς υποβλήθηκαν σε εργαστηριακή ή κατ’ οίκον πολυυπνογραφική μελέτη ύπνου. Δεδομένης της σημαντικής επίδρασης της ηλικίας, πραγματοποιήθηκε στατιστική ανάλυση με binary logistic regression (SPSS), προκειμένου να διερευνηθεί η συσχέτιση μεταξύ χρονότυπου και κινδύνου για καρδιομεταβολικές συννοσηρότητες. Διόρθωση για τους συγχυτικούς παράγοντες: Φύλο, δείκτη μάζας σώματος (BMI), λόγο περιμέτρου μέσης προς ισχία, κάπνισμα, δείκτη άπνοιας–υπόπνοιας (AHI) και τύπο της μελέτης ύπνου.

Αποτελέσματα

Σε ασθενείς με OSA και συννοσηρότητες, ο πρωινός χρονότυπος συσχετίστηκε με υψηλότε-ρη επίπτωση υπέρτασης, δυσλιπιδαιμίας, σακχαρώδη διαβήτη και καρδιαγγειακών νοσημάτων συγκριτικά με τον βραδινό χρονότυπο (p < 0,05).

Αντίθετα, η κατάθλιψη ήταν η μοναδική συννοσηρότητα που παρατηρήθηκε συχνότερα σε άτομα με βραδινό χρονότυπο.

Στη στατιστική ανάλυση, η μετατόπιση προς πρωινό χρονότυπο συσχετίστηκε σημαντικά με αυξημένη επίπτωση συννοσηροτήτων, ιδιαίτερα σε άτομα νεότερα των 60 ετών. Δεν παρατηρήθηκε αντίστοιχη συσχέτιση σε άτομα ≥60 ετών.

Πίνακας 1. Συσχέτιση μεταξύ συννοσηροτήτων και πρωινού, ενδιάμεσου ή βραδινού χρονότυπου σε ασθενείς με αποφρακτική υπνική άπνοια.

Πίνακας 2. Συσχετίσεις μεταξύ χρονότυπου (βαθμολογία MEQ) και συννοσηροτήτων: αναλύσεις binary logistic regression σε συμμετέχοντες με συννοσηρότητες

	Ηλικία <60			Ηλικία ≥60		
	OR	95% CI	P-value	OR	95% CI	P-value
Σακχ. Διαβήτης	1.041	1.001-1.083	0.043*	1.012	0.973-1.053	0.552
Υπέρταση	1.039	1.006-1.072	0.019*	1.011	0.975-1.047	0.566
Δυσλιπιδαιμία	1.054	1.015-1.093	0.006*	1.011	0.977-1.046	0.547
Καρδιαγγειακά	1.035	0.992-1.079	0.112	1.003	0.969-1.038	0.858
Θυρεοειδοπάθεια	1.029	0.987-1.073	0.181	1.001	0.957-1.047	0.962
ΓΟΠΝ	0.98	0.929-1.043	0.587	1.027	0.962-1.096	0.423
Κατάθλιψη	0.945	0.897-0.995	0.030*	0.935	0.888-0.985	0.012*

Πίνακας 3. Συσχέτιση μεταξύ συννοσηροτήτων και πρωινού, ενδιάμεσου ή βραδινού χρονότυπου σε ασθενείς με αποφρακτική υπνική άπνοια.

Πίνακας 4. Συσχέτιση μεταξύ συννοσηροτήτων και πρωινού, ενδιάμεσου ή βραδινού χρονότυπου σε ασθενείς με αποφρακτική υπνική άπνοια.

Πίνακας 5. Συσχέτιση μεταξύ συννοσηροτήτων και πρωινού, ενδιάμεσου ή βραδινού χρονότυπου σε ασθενείς με αποφρακτική υπνική άπνοια.

Πίνακας 6. Συσχέτιση μεταξύ συννοσηροτήτων και πρωινού, ενδιάμεσου ή βραδινού χρονότυπου σε ασθενείς με αποφρακτική υπνική άπνοια.

Πίνακας 7. Συσχέτιση μεταξύ συννοσηροτήτων και πρωινού, ενδιάμεσου ή βραδινού χρονότυπου σε ασθενείς με αποφρακτική υπνική άπνοια.

Πίνακας 8. Συσχέτιση μεταξύ συννοσηροτήτων και πρωινού, ενδιάμεσου ή βραδινού χρονότυπου σε ασθενείς με αποφρακτική υπνική άπνοια.

Πίνακας 9. Συσχέτιση μεταξύ συννοσηροτήτων και πρωινού, ενδιάμεσου ή βραδινού χρονότυπου σε ασθενείς με αποφρακτική υπνική άπνοια.

Πίνακας 10. Συσχέτιση μεταξύ συννοσηροτήτων και πρωινού, ενδιάμεσου ή βραδινού χρονότυπου σε ασθενείς με αποφρακτική υπνική άπνοια.

Πίνακας 11. Συσχέτιση μεταξύ συννοσηροτήτων και πρωινού, ενδιάμεσου ή βραδινού χρονότυπου σε ασθενείς με αποφρακτική υπνική άπνοια.

Πίνακας 12. Συσχέτιση μεταξύ συννοσηροτήτων και πρωινού, ενδιάμεσου ή βραδινού χρονότυπου σε ασθενείς με αποφρακτική υπνική άπνοια.

>>> Gaspar LS, Ávila I, Santos T, et al. Circadian biology in obstructive sleep apnea associated cardiovascular disease. *J Mol Cell Cardiol.* 2025;202:116–132. doi:10.1016/j.yjmcc.2025.03.008 >>> Horne JA, Östberg O. A self-assessment questionnaire to determine morningness-eveningness in human circadian rhythms. *Int J Chronobiol.* 1976;4(2):97–110.

Σύγκρουση συμφερόντων: Οι συγγραφείς δηλώνουν ότι δεν υφίσταται σύγκρουση συμφερόντων. Η παρούσα έρευνα δεν έλαβε καμία ειδική χρηματοδότηση από φορείς του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα, ή από μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς.